

ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਕਾਰਨ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਹੁਕਮਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰਦਾਤਾ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾੜੇ ਇਰਾਦੇ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸੱਤਾ ਦੀ ਰੰਗੀਨ ਵਰਤੋਂ ਦਾ ਵੀ ਖੁਲਾਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਸੰਪੂਰਨਤਾ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਿਰ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਸ਼ਰਤ ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਮੰਨੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਹਰ ਇੱਕ ਕੇਸ ਜੋ ਪਾਲਿਸੀਆਂ/ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਦੀ ਸਬੰਧਤ ਤਿਆਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ 20 ਜੂਨ, 2005 ਦੇ ਤਬਾਦਲੇ ਦੇ ਅਣਗੌਲੇ ਆਰਡਰ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਖਰਚੇ ਦੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਆਰ. ਐਨ. ਆਰ

ਸੁਰਿਆ ਕਾਂਤ ਜੇ.

ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ, - ਅਪੀਲਕਰਤਾ/ਬਿਨੈਕਾਰ

ਬਨਾਮ

ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ, - ਉੱਤਰਦਾਤਾ

CrI. ਫੁਟਕਲ 2005 ਦਾ 7065 ਨੰ

CrI. 2005 ਦੀ ਅਪੀਲ ਨੰ. 237/SB

8 ਅਗਸਤ, 2005

ਕੋਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ, 1973 - ਐੱਸ. 389 ਅਤੇ 482—ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਐਕਟ, 1988 - ਐੱਸ. 7 ਅਤੇ 13—ਇਕ ਜੂਨੀਅਰ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਨੂੰ 1988 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7 ਅਤੇ 13 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ — ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਪੀਲ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ — ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦੀ ਮੁਅੱਤਲੀ ਲਈ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਵੀ— ਕੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਬਰਖਾਸਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਭਾਗੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਸਭਾਵਨਾ ਹੈ ਅਰਥ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦੀ ਮੁਅੱਤਲੀ ਲਈ ਕਾਫੀ ਆਧਾਰ ਹੈ - ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ, ਨਹੀਂ - ਹਾਲਾਂਕਿ, ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਰੀ ਹੋਣ 'ਤੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਨਤੀਜੇ ਵਾਲੇ ਲਾਭਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਮਰੱਥ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਸੰਸ਼ੋਧਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਰੋਕੂ ਐਕਟ, 1988 ਦੀ ਧਾਰਾ 7 ਅਤੇ 13 ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਪਾਏ ਗਏ ਬਿਨੈਕਾਰ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ 'ਸਜ਼ਾ' ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਲਈ ਮੁਅੱਤਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ

ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਬਰਖਾਸਤ ਕਰਨ ਦੀ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਸਮਰੱਥ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਕਹਿਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਕਿ ਜੇਕਰ ਬਿਨੈਕਾਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਚੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਬਰਖਾਸਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਹੁਕਮ, ਸਮਰੱਥ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਸਾਰੇ ਨਤੀਜੇ ਵਾਲੇ ਲਾਭਾਂ ਨਾਲ ਸੋਧਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਬਿਨੈਕਾਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਮੁਹੰਮਦ ਸਲੀਮ।

ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਐਚ.ਐਸ.ਗਰੇਵਾਲ।

ਆਰਡਰ ਕਰੋ

ਸੁਰਿਆ ਕਾਂਤ, ਜੇ. (ਓਰਲ)

ਧਾਰਾ 389 ਅਧੀਨ ਧਾਰਾ 482 ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਇਸ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿੱਚ, 8 ਜਨਵਰੀ, 2005 ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਪੈਸ਼ਲ ਜੱਜ, ਪਟਿਆਲਾ ਦੁਆਰਾ ਬਿਨੈਕਾਰ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ 'ਦੋਸ਼' ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਸਦੇ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੂੰ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਰੋਕੂ ਐਕਟ, 1988 ਦੀ ਧਾਰਾ 7 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ, ਬਿਨੈਕਾਰ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ 2-1/2 ਸਾਲ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਆਰਆਈ ਤੋਂ ਗੁਜ਼ਰਨ ਅਤੇ ਰੁਪਏ ਜੁਰਮਾਨਾ ਅਦਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸੀ। 1,500 ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਬਿਨੈਕਾਰ I ਟੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਵੀ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਰੋਕੂ ਐਕਟ, 1988 ਦੀ ਧਾਰਾ 13(1) (ਡੀ) ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 13(2) ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ 2 ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਆਰ.ਆਈ. -1/2 ਸਾਲ ਅਤੇ ਰੁਪਏ ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ ਅਦਾ ਕਰਨਾ। 1,500, ਹਾਲਾਂਕਿ ਦੋਵੇਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ ਚੱਲਣ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ।

(2) ਫਰਵਰੀ, 3,2005 ਨੂੰ, ਉਪਰੋਕਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੀਲ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਅਪੀਲ ਦੇ ਲੰਬਿਤ ਹੋਣ ਦੌਰਾਨ ਬਿਨੈਕਾਰ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਨੂੰ 'ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ' ਦੀ ਮੁਅੱਤਲੀ ਬਾਰੇ ਨੋਟਿਸ ਵੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

(3) 'ਦੋਸ਼' ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰਨ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿਚ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਬਿਨੈਕਾਰ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ, ਜੋ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਬਿਜਲੀ ਬੋਰਡ ਵਿਚ ਜੂਨੀਅਰ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਝੂਠਾ ਫਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਟਿਆਲਾ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਕੋਈ ਮੰਨਣਯੋਗ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ

ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਰਿਕਾਰਡ ਹੈ ਕਿ ਬਿਨੈਕਾਰ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਬਿਨੈਕਾਰ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ "ਦੋਸ਼ੀ" ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਬਿਨੈਕਾਰ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਬਰਖਾਸਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਭਾਗੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਰਗੇ ਗੰਭੀਰ ਨਤੀਜੇ ਨਿਕਲਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਰਿਲਾਇੰਸ ਨੂੰ CrI ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ 11 ਜਨਵਰੀ, 2005 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੀਆਰਐਲ ਵਿੱਚ ਐਮ ਨੰਬਰ 29486/2004. ਏ. ਨੰਬਰ 1022-2004 ਦਾ ਐਸਬੀ (ਦੀਪਕ ਮੱਟੂ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ); ਮਿਤੀ 13 ਜਨਵਰੀ, 2005 ਨੂੰ ਸੀਆਰਐਲ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸੀਆਰਐਲ ਵਿੱਚ ਐਮ. ਨੰਬਰ 2122/2005. ਏ. ਨੰਬਰ 2379-2003 ਦਾ ਐਸ.ਬੀ. (ਡਾ. ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ); ਅਤੇ ਜੈ

ਭਗਵਾਨ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ (1)

(4) ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਸਿੱਖਿਅਤ ਰਾਜ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ 'ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ' ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਬਿਨੈਕਾਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਰੋਕੂ ਐਕਟ, 1988 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਵਾਰਤਾਲਾਪ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਲਈ ਅਤੇ ਉਹ ਵੀ ਜਦੋਂ ਧਾਰਾ 389 ਕਰੋੜ ਦੇ ਤਹਿਤ 'ਦੋਸ਼ੀ' ਦੀ ਮੁਅੱਤਲੀ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ। ਪੀਸੀ, ਥੋੜ੍ਹੇ ਜਿਹੇ ਅਭਿਆਸ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਮਿਤੀ 19 ਅਗਸਤ, 2004, ਸੀਆਰਐਲ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਉੱਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸੀਆਰਐਲ ਵਿੱਚ 2004 ਦਾ ਐਮ. ਨੰਬਰ 18348. A. ਨੰਬਰ 461-DB ਆਫ 1999 (**ਮੰਗਾ ਰਾਮ @ ਮੰਗਾ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ**)।

(5) **ਡਿਪਟੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਆਫ ਕਾਲਜੀਏਟ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ (ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ) ਮਦਰਾਸ ਬਨਾਮ ਐਸ. ਨਗੂਰ ਮੀਰਾ, (2)** ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਸੀ ਕਿ ਧਾਰਾ 311 (2) ਦੇ ਦੂਜੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੇ ਕਲਾਜ਼ (ਏ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੂੰ ਬਰਖਾਸਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਨੂੰ ਉਸ ਵਿਵਹਾਰ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਅਜਿਹੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧਿਕ ਦੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਉਂਕਿ ਧਾਰਾ 389 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ "ਆਚਰਣ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ" ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ, ਇਸ ਲਈ, ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਉਦੋਂ ਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੀਲ ਲੰਬਿਤ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਅਮਲ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਸ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ "ਅਜਿਹੇ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵਧੇਰੇ ਉਚਿਤ ਤਰੀਕਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਦੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ 'ਤੇ ਧਾਰਾ 311 (2) ਦੇ ਦੂਜੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ (ਏ) ਅਧੀਨ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਅਪੀਲ ਦੀ ਉਡੀਕ ਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਜਾਂ ਸੰਸ਼ੋਧਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇਸ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕਾਰਵਾਈ 'ਤੇ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਹੁਕਮ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ

- (1) 2004 (3) ਆਰਸੀਆਰ (ਅਪਰਾਧਿਕ) 512
- (2) 1995 (3) SCC 377

ਹਮੇਸ਼ਾ ਸੋਧਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਲਾਭਾਂ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉਹ ਹੱਕਦਾਰ ਹੁੰਦਾ ਜੇ ਉਹ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਰਹਿੰਦਾ। ਦੂਜੇ ਕੋਰਸ ਨੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ, ਅਪੀਲ, ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਉਪਾਅ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੱਕ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰਨਾ। ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਨਹੀਂ ਜਾਏਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੋਵੇਗਾ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣਾ ਇੱਕ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸਨੂੰ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧੀ ਐਲਸੀ ਔਰਟ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ", (ਜੇਹ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

(6) ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੀ ਯੂਨੀਅਨ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਬਨਾਮ ਰਮੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ, (3) ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਦੁਹਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।

(7) ਬੀ.ਆਰ ਕਪੂਰ ਬਨਾਮ ਸਟੇਟ ਆਫ ਟੀਐਨ ਅਤੇ ਹੋਰ, (4) ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ "ਬੇਕਸੂਰ ਹੋਣ ਦੀ ਧਾਰਨਾ" ਉਦੋਂ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ

ਜਦੋਂ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਉਸਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਧਾਰਨਾ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਅਜਿਹੀ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੀਲ ਲੰਬਿਤ ਹੈ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਅਮਲ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

(8) **ਕੇਸੀ ਸਰੀਨ ਬਨਾਮ ਸੀਬੀਆਈ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, (5)** ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਹੁਕਮ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਧਾਰਾ 389 ਕਰੋੜ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪੀਸੀ, ਇਸਦੀ ਕਸਰਤ ਬਹੁਤ ਹੀ ਅਸਧਾਰਨ ਮਾਮਲਿਆਂ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਾਂ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ “ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਵਿਰੁੱਧ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਸੇ ਲੋਕ ਸੇਵਕ ਨੂੰ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਰੀਵੀਜ਼ਨਲ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਦੇ ਲੰਬਿਤ ਹੋਣ ਦੌਰਾਨ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਕੇਸ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਮੁਅੱਤਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਇੱਕ ਉੱਤਮ ਜਨਤਕ ਨੀਤੀ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਜਾਂ ਸੋਧ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਤੱਕ ਕੇਸ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਟਾਲਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦੀ ਅਯੋਗਤਾ ਅਧੀਨ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ”, (ਜ਼ੋਰ ਲਾਗੂ)

(9) **ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਬਨਾਮ ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ** ਵਿੱਚ, (6) ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 'ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ' ਦੀ ਲੰਬਿਤ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਮਸ਼ੀਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਹੁਕਮ, ਜਿਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ 'ਦੋਸ਼ੀ' ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ

- (3) 1997 (7) SCC 514
- (4) (2001) 7 SCC 231
- (5) (2001) 6 SCC 584
- (6) (2003) 12 SCC 434

ਧਾਰਾ 409 ਆਈਪੀਸੀ ਅਤੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਰੋਕੂ ਐਕਟ, 1988 ਦੀ ਧਾਰਾ 13 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਸਿਰਫ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਮੁਅੱਤਲੀ ਨਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਦੋਸ਼ੀ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੂੰ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਹਟਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਵੀ ਪਾਸੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

(10) **ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ, (ਸੁਪਰਾ)** ਵਿਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦੁਹਰਾਇਆ ਕਿ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ 'ਦੋਸ਼' ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰਨ ਲਈ ਅਪੀਲੀ ਜਾਂ ਰੀਵੀਜ਼ਨਲ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਨਿਯਤ ਅਖਤਿਆਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਘੱਟ ਹੀ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤ।

(11) ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਮੇਰਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਬਿਨੈਕਾਰ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ 'ਸਜ਼ਾ' ਜੋ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਦੀ ਧਾਰਾ 7 ਅਤੇ 13 ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਐਕਟ, 1988 ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਮੁਅੱਤਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਬਰਖਾਸਤ ਕਰਨ ਦੀ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸਮਰੱਥ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਇਹ ਦੱਸਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਬਿਨੈਕਾਰ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਬਰਖਾਸਤ ਕਰਨ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ, ਸਾਰੇ ਨਤੀਜੇ ਵਾਲੇ ਲਾਭਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਮਰੱਥ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਸੋਧਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(12) ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਬਿਨੈਕਾਰ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਕੇਸ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਆਰ. ਐਨ. ਆਰ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ:-ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਕੰਚਨ

722 9/HC - ਸਰਕਾਰ ਚੈਂਸ, UT, Chd.,